

จับกุมโดยไม่มีเหตุตามกฎหมาย ... ผิดวินัยอย่างร้ายแรง !

โดย นางสาวจรรณี กิจตระกูล พนักงานคดีปกครองชำนาญการ
กลุ่มเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการและวารสาร
สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับได้มีการบัญญัติรับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยไว้ โดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของแต่ละบุคคลอันเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ซึ่งการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ดังนั้น การที่องค์กรหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้นั้น จะต้องมิกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดแจ้งว่ากระทำได้ และต้องกระทำภายในขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจไว้

การจับกุมถือเป็นการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลและเป็นเรื่องที่สำคัญ จึงได้มีการบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ลักษณะ ๕ หมวด ๑ จับ ชัง จำคุก โดยเป็นการกำหนดถึงหลักเกณฑ์และวิธีการในการจับกุมบุคคลไว้ในมาตรา ๗๘ ซึ่งมีหลักการที่สำคัญว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้ เว้นแต่ (๑) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า (๒) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิด (๓) เมื่อมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับได้ หรือ (๔) เป็นการจับบุคคลที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราว ซึ่งการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการจับกุมบุคคลใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล และเป็นกรณีไม่เข้าข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้นั้น แม้ในทางอาญาจะไม่ส่งผลทำให้กระบวนการสอบสวนผู้ที่ถูกจับกุมนั้นเสียไป แต่การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมบุคคลโดยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะส่งผลทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ทำการจับกุมต้องถูกลงโทษทางวินัยหรือไม่

คดีที่ยกมาเป็นอุทธรณ์ในคอลัมน์กฎหมายใกล้ตัวฉบับนี้เกิดขึ้นจากการที่ผู้ฟ้องคดีซึ่งดำรงตำแหน่งผู้บังคับหมู่ งานป้องกันปราบปราม ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีจับกุมสิบตำรวจเอก ส. ในยามวิกาลที่ร้านอาหารโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรและโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล จนถูกดำเนินคดีอาญาและศาลได้มีคำพิพากษาลงโทษจำคุกโดยรอลงโทษไว้ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ) จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งคณะกรรมการฯ เห็นว่าผู้ฟ้องคดีกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานจงใจไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการ เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง และกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เห็นควรปลดออกจากราชการ และอนุกรรมการคณะกรรมการข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทำการแทนผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ (คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ) มีมติตามความเห็นดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงมีคำสั่งลงโทษปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์

หลังจากผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์และอนุกรรมการคณะกรรมการข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับการอุทธรณ์ ทำการแทนผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีมติยกอุทธรณ์ ผู้ฟ้องคดีจึงนำคดีมาฟ้องเพื่อขอให้ศาลปกครองเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว

คำสั่งลงโทษปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ?

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า การที่ผู้ฟ้องคดีเป็นข้าราชการตำรวจต้องตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลซึ่งรัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองไว้ ตลอดจนถึงต้องทราบถึงบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับเหตุที่สามารถจับบุคคลโดยไม่มีหมายจับ

หรือคำสั่งของศาลตามมาตรา ๗๘ (๑)-(๔) ได้เป็นอย่างดี เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าก่อนที่ผู้ฟ้องคดีจะจับกุม สิบตำรวจเอก ส. ก็ไม่ปรากฏว่าสิบตำรวจเอก ส. ได้กระทำความผิดมาหรือกำลังจะกระทำความผิด จนกระทั่งได้พูดคุยกับสิบตำรวจเอก ส. และรับแจ้งว่าเป็นตำรวจและเป็นคนขับรถนำขบวนเสด็จ ผู้ฟ้องคดี ไม่เชื่อจึงขอคุ้บัตรประจำตัวข้าราชการตำรวจ แต่สิบตำรวจเอก ส. แจ้งว่าบัตรดังกล่าวสูญหายและได้แสดง บัตรประจำตัวข้าราชการในพระองค์ซึ่งมีรูปแต่งชุดปกติขาว แต่ผู้ฟ้องคดียังคงไม่เชื่อและคิดว่าเป็นบัตรปลอม

เห็นได้ว่าสิบตำรวจเอก ส. ไม่ขัดชินในการที่ผู้ฟ้องคดีขอคุ้บัตรข้าราชการ และเมื่อ ไม่สามารถแสดงบัตรประจำตัวข้าราชการตำรวจได้ สิบตำรวจเอก ส. ก็ชี้แจงเหตุผลและแสดงบัตรประจำตัว ข้าราชการในพระองค์แทน พฤติกรรมโดยรวมจึงไม่มีเหตุที่จะทำให้ผู้ฟ้องคดีไม่เชื่อว่าสิบตำรวจเอก ส. เป็นตำรวจ และด้วยวิสัยของผู้ฟ้องคดีซึ่งปฏิบัติหน้าที่มาเป็นระยะเวลาพอสมควรแล้ว แม้จะเป็นยามวิกาล แต่ก่อนที่จะจับกุมก็ควรจะตรวจสอบข้อมูลของสิบตำรวจเอก ส. ตลอดจนความถูกต้องของบัตรดังกล่าว ก่อนได้ เนื่องจากหน่วยงานที่ผู้ฟ้องคดีสังกัดมีหน้าที่ปฏิบัติงานตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง จึงมีการกำหนดให้มี เจ้าหน้าที่หมุนเวียนปฏิบัติหน้าที่ตลอดเวลา อีกทั้งหลังจากจับกุมและนำส่งสถานีตำรวจแล้ว สิบเวรได้แจ้งว่า สิบตำรวจเอก ส. เป็นนักเรียนพลตำรวจรุ่นเดียวกัน แต่ผู้ฟ้องคดียังคงไม่ตรวจสอบข้อมูลว่าเป็นความจริงหรือไม่ กลับทำบันทึกการจับกุมในข้อหาปลอมแปลงเอกสารของทางราชการและแอบอ้างบุคคลชั้นสูงโดยผิดกฎหมาย

การกระทำของผู้ฟ้องคดีจึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ และการที่ผู้ฟ้องคดี ได้รับโทษตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดให้จำคุกโดยรอการลงอาญาไว้ในความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่สิบตำรวจเอก ส. และฐานหน่วงเหนี่ยวกักขัง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการกระทำความผิดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๘๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ประกอบมาตรา ๕ (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พุทธศักราช ๒๔๗๗ การกระทำของผู้ฟ้องคดีจึงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงซึ่งผู้บังคับบัญชามีอำนาจ สั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการได้ตามมาตรา ๑๐๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งใช้บังคับกับข้าราชการตำรวจโดยอนุโลม

ดังนั้น คำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่ลงโทษปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ จึงเป็นคำสั่ง ที่ชอบด้วยกฎหมาย พิพากษายกฟ้อง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๑๕/๒๕๕๗)

คดีนี้ถือเป็นบรรทัดฐานการปฏิบัติราชการที่ดีสำหรับหน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ ของรัฐทั่วไปว่าจะต้องศึกษาและปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่ทางราชการกำหนด และให้อำนาจไว้อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งถือเป็นต้นทางของกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาแล้ว ยิ่งจำต้องตระหนักและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมีสติรอบคอบและระมัดระวังเพื่อให้ การนั้นเป็นไปอย่างถูกต้องและชอบด้วยเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้อำนาจ โดยต้องศึกษาระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานให้เข้าใจอย่างถ่องแท้และชัดเจน เนื่องจากการใช้อำนาจของ เจ้าหน้าที่ตำรวจในการตรวจค้น จับกุม และคุมขังบุคคลใด ๆ นั้นถือเป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิในชีวิต ร่างกาย ตลอดจนเสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่นโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงต้องไม่ใช้อำนาจที่กฎหมายให้ไว้ไปในทางที่อาจจะลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจนเกินกว่าความจำเป็น เพราะหาก ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใดโดยปราศจากมูลเหตุตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว นอกจากเจ้าหน้าที่ ตำรวจจะมีความผิดและต้องรับโทษในทางอาญาแล้ว เจ้าหน้าที่คนดังกล่าวอาจต้องถูกลงโทษทางวินัย ถึงขั้นปลดออกหรือไล่ออกจากราชการได้